



18.03.2024

Asia/5

§ 8

Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteiden toteuttaminen vuonna 2023

HEL 2024-002984 T 14 00 00

Päätös

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto merkitsi tiedoksi tilannekatsauksen Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteiden toteuttamisesta vuonna 2023 liitteen 1 mukaisesti.

Käsittely

Asian aikana kuultavina olivat johtava asiantuntija Antti Eronen, kaupunkiympäristön toimialan toimialajohtaja Ville Lehmuskoski, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtaja Satu Järvenkallas ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan toimialajohtaja Juha Ahonen. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

vs. elinkeinojohtaja
Annukka Sorjonen

Lisätiedot

Antti Eronen, johtava asiantuntija, puhelin: 09 310 36159
antti.eronen(a)hel.fi

Liitteet

1 ELPO vuosiraportti 2023

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto hyväksyi kokouksessaan 14.3.2022 Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025. Elinkeinopolitiikan painopisteiden toteuttamista seurataan vuosittain kaupunginhallituksen elinkeinojaostossa. Strategiakauden aikana kertynyt tieto auttaa arvioimaan kaupunkistrategian elinkeinopoliittisten kirjausten toteutumista sekä asettamaan toiminnalla osuvia tavoitteita.



Painopisteiden yhteinen käsittely vahvistaa lisäksi kaupunkikonsernin eri toimijoiden yhteistä ymmärrystä elinkeinopoliittisista kysymyksistä.

Liitteenä 1 olevassa raportissa on nostettu laajasti esiin havaintoja elinkeinopoliittisten painopisteiden toteuttamisesta vuonna 2023. Raportissa tuodaan esille sekä toimintaympäristössä havaittuja muutoksia että toimenpiteitä, joilla kaupunki on edistänyt painopisteiden mukaisia teemoja.

Vuosina 2022–2025 kaupungin elinkeinopoliittista toimintaa jäsenetään seitsemän painopisteen avulla:

- Yritysten kilpailukykyä tukevat liiketoiminta- ja innovaatioympäristöt vahvistuvat
- Helsinkiläinen yrittäjyys ja yritystoiminta kasvavat, uudistuvat ja monipuolistuvat
- Helsinkiläisten todennäköisyys työllistyä paranee ja yritykset saavat riittävästi osaavaa työvoimaa
- Helsingin vetovoima kestävän matkailun, kulttuurin ja tapahtumien kaupunkina vahvistuu
- Helsingistä kehittyy yhä kiinnostavampi kohde kansainvälisille osajille, yrityksille ja investoinneille
- Helsingissä kehitetään globaalisti merkityksellisiä ongelmia ratkaisevaa liiketoimintaa
- Ydinkeskustan elinvoima vahvistuu

Alla on esitetty lyhyt tiivistelmä toimintaympäristössä tapahtuneista muutoksista sekä eri painopisteiden edistämiseksi tehdyistä toimenpiteistä.

Havaintoja toimintaympäristön muutoksesta

Vuotta 2023 voidaan edelleen pitää yhtenä koronapandemiasta alkaneesta poikkeusvuodesta. Venäjän hyökkäyssota, korkea inflaatio ja korkojen nousu ovat aiheuttaneet talouteen huomattavaa epävarmuutta. Koko Suomen kansantalous painui taantumaan vuoden 2023 loppupuoliskolla. Asuntokauppa ja rakentaminen ovat vähentyneet rajusti. Sota vaikuttaa edelleen negatiivisesti Helsingin matkailu- ja tapahtumalojen toimintaedellytyksiin. Lisäksi tiukentuneet rahoitusolosuhteet ovat vaikuttaneet Helsingille tärkeiden startup- ja kasvuyritysten mahdollisuuksiin kerätä uutta rahoitusta.

Monet talouden tunnusluvut kehittyivät vuonna 2023 negatiivisesti. Helsingin työttömyysaste oli 1,2 prosenttiyksikköä korkeampi joulukuussa 2023 kuin vuotta aikaisemmin ja avoimia työpaikkoja oli 40 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin (TEM, työnvälitystilasto). Helsingissä pantiin vireille 27 % enemmän konkurssseja kuin vuonna 2022. Kon-



kurssien määrä kasvoi erityisesti majoitus- ja ravitsemustoiminnassa sekä rakennustoiminnassa (Tilastokeskus, konkurssit ja yrityssaneeraukset).

Helsingillä ja helsinkiläisellä elinkeinoelämällä on kuitenkin hyvät mahdollisuudet kasvaa tulevaisuudessa. Helsinkiläisten keskipalkat ovat selvästi koko maata korkeammalla tasolla ja palkat ovat myös kasvaneet jonkin verran nopeammin kuin muissa suurissa kaupungissa (Verohallinto, tulorekisteri). Helsingissä sijaitsevien työpaikkojen määrä on jatkanut kasvuaan – erityisesti informaation ja viestinnän sekä ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan aloilla (Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto). Kasvupotentiaalista kertoo myös korkeaksi noussut väestönkasvu. Helsingin väestö kasvoi ennakkotietojen mukaan 10 935 henkilöä, mistä nettomaahanmuuton osuus oli 78 %. Myös kuntien välinen nettomuutto kääntyi Helsingille positiiviseksi vuonna 2023.

Yritysten kilpailukykyä tukevat liiketoiminta- ja innovaatioympäristöt vahvistuvat

Kaupungin tavoitteena on kehittää Helsinkiä yrityksille suotuisana toimintaympäristönä. Elinkeino-osasto on tehnyt panostuksia vahvistaakseen Helsinkiä tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnan (TKI) keskuksena, jonka myötä tavoitellaan kasvuhakuisten ja tutkimukseen perustuvien yritysten määrän kasvua. Vaikutuksia seurataan numeerisesti yritysten ja työpaikkojen määrän kasvuna sekä laadullisesti yritysmuutteisyyteen, osaamisen kehittämiseen, palvelutarjontaan ja toimintakulttuurimuutoksiin liittyen. Määräaikaisella hankerahoituksella resursoidun toiminnan lyhyt aikajänne kuitenkin hankaloittaa pidemmän aikavälin vaikuttavuuden seurantaa.

Merkittävin panostus Helsingin kehitykseen innovaatioympäristönä on ollut kampusinkubaattorit-ohjelma, jota toteutetaan yhdessä seitsemän alueella toimivan korkeakoulun kanssa. Toiminnan tavoitteena on muun muassa lisätä alkuvaiheen yritysten määrää ja tukea TKI-lähtöisen yritystoiminnan syntyä. Kaupunginhallituksen myöntämä erillishankkeet ja korkeakoulujen vastaava rahoitus ovat yhdessä mahdollistaneet esihautomo- ja hautomotoimintaa 11 kampuksella. Vuonna 2023 toiminta oli käynnissä kaikilla kampuksilla ja ohjelmat läpikäyneitä henkilöitä oli yli 600. 80 yrittäjää käynnisti vuoden aikana uuden liiketoiminnan. Ohjelman väliarvioinnin tuloksiin ja suosituksiin perustuen toiminnan jatkorahoituksesta tehdään esitys vuoden 2024 alkupuolella.

Kaupunki kehittää elinkeinotoiminnan edellytyksiä ja kasvumahdollisuuksia maankäytön suunnittelulla. Samoin kaupunki pyrkii kehittämään omia prosessejaan yritysmuutteisempään suuntaan. Vuoden 2023 alussa toteutetun yrityskyselyn perusteella voidaan sanoa, että yritysten halukkuus suositella Helsinkiä sijaintipaikkana on NPS-luvun



mukaan laskenut. Yritysten halukkuus suosittelaa Helsinkiä sijaintipaikkana on kuitenkin vahvasti sidoksissa yrityksen toimialaan. Esimerkiksi rahoitus- ja vakuutusalailla sekä informaatio- ja viestintäalalla toimivat yritykset ovat valmiita suosittelemaan Helsinkiä. Sen sijaan esimerkiksi kyselyyn vastanneet kuljetus- ja varastointialalla tai teollisuudessa toimivat yritykset eivät suosittele Helsinkiä sijaintipaikkana. Yrityskyselyn mukaan kaupungin yrityksille suunnattujen palveluiden osalta ollaan vähiten tyytyväisiä kaavoitus- ja tonttiasioihin sekä lupa-asioihin. Lisäksi vastaajat suhtautuvat varsin kielteisesti yritys- ja asukaspysäköinnin järjestämiseen, yritysten tarpeiden huomioimiseen kaavoitusasioissa sekä liikenteen sujuvuuteen ja ydinkeskustan saavutettavuuteen yleensä. Nämä tekijät vaikuttavat yritysten halukkuuteen toimia ja investoida Helsingissä.

Helsingiläinen yrittäjyys ja yritystoiminta kasvavat, uudistuvat ja monipuolistuvat

Kaupunki on panostanut yritystoiminnan uudistumiseen ja monipuolistumiseen tuottamalla aloittaville yrittäjille sekä hyvin alkuvaiheessa oleville yrityksille suunnattuja palveluita. Kaupungin elinkeino-osaston yritysneuvonnan asiakkaat perustivat vuonna 2023 yli 700 uutta yritystä. Yritysneuvonnan järjestämiin noin 100 tilaisuuteen osallistui yli 4000 henkilöä. Kaupungin elinkeino-osasto järjesti itse vuoden aikana pitkäkestoista valmennusta startup-tiimeille tai -yrityksille sekä pyöritti terveysalaan ja koulutusratkaisuihin erikoistuneita yrityshautomota. Näihin toimintoihin osallistui asiakkaana lähes 200 tiimiä tai yritystä, jotka keräsivät vuoden aikana rahoitusta yhteensä yli 22 miljoonaa euroa.

Kun mukaan lasketaan vielä korkeakoulujen esihautomo- ja hautomotoimintaan tehdyt panostukset, voidaan sanoa, että kaupunki on tukenut merkittäväällä tavalla uuden yritystoiminnan käynnistämistä sekä yrittäjyyteen liittyvän osaamisen kasvattamista.

Vakiintuneempien yritysten kasvua on tuettu erityisesti kaupungin elinkeino-osaston kehitys- ja kokeilualustatoiminnan avulla. Toimintaan osallistuu noin 50 yritystä vuodessa, minkä lisäksi rakentamiseen erikoistuneen kiertotalousklusterin toiminnassa on mukana noin 150 yritystä ja muuta organisaatiota. Vuonna 2023 käynnistyi FAIR-hanke, jonka tavoitteena on nopeuttaa tekoälyn käyttöönottoa pk-yrityksissä. Hankkeen tavoitteena on palvella noin 100 yritystä vuodessa. Jatkossa on pohdittava, onko tarkoituksenmukaista lisätä panostuksia vakiintuneempien yritysten kasvua tukeviin erikoistuneisiin palveluihin yritysten yleisten toimintaedellytysten kehittämisen rinnalla.

Helsingiläisten todennäköisyys työllistyä paranee ja yritykset saavat riittävästi osaa-
vaa työvoimaa



Helsingin työttömyystilanne heikkeni vuoden 2023 aikana. Työttömyysaste oli 1,2 prosenttiyksikköä korkeampi joulukuussa 2023 kuin vuotta aikaisemmin.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilun rinnalla on vuonna 2023 aloitettu valmistautuminen julkisten työvoimapalveluiden siirtymiseen valtiolta kuntien muodostamien työvoimaviranomaisten vastuulle 1.1.2025 alkaen. Helsingin kaupunki tulee järjestämään työvoimapalvelut itse. Työnantajapalveluihin ja hankintoihin liittyen tullaan tekemään yhteistyötä Espoon ja Vantaan kaupunkien kanssa. Uudistukseen valmistautuessa Helsingin työllisyyspalveluiden toimintaa kehitetään useilla eri tavoilla – muun muassa parantamalla tiedolla johtamista, kohdentamalla palveluja ja rakentamalla työnantajapalvelut.

Kuntakokeilussa kaupunki on järjestänyt työllisyyspalvelut kuukaudessa noin 50 000 asiakkaalle. Työttömyyden kasvu näkyi myös kuntakokeilun asiakasmäärän kasvuna. Joulukuussa 2023 asiakkaita oli 10 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Kuntakokeilun asiakastyössä työskenteli 328 henkilöä. Kuntakokeilulle asetetut asiakasmittarit kehittyivät vuoden aikana parempaan suuntaan. Esimerkiksi joulukuussa 2023 kuntakokeilun asiakkaista 59,2 % oli voimassa oleva työnhaku-, kotoutumis- tai muu suunnitelma. Vuoteen 2022 verrattuna tulos oli parantunut 12 prosenttiyksiköllä. Työllistymisen seurantaan tarvittava tulorekisteriyhteys saadaan todennäköisesti käyttöön valtion asiakastietojärjestelmä uudistuksen myötä vuonna 2025.

Helsingin vetovoima kestävän matkailun, kulttuurin ja tapahtumien kaupunkina vahvistuu

Helsingin kaupunki on panostanut kaupungin matkailu- ja tapahtumalinkeinojen toimintaedellytyksien kehittämiseen sekä rakentanut veto-voimaisia kaupunkitiloja ja kulttuuripalveluita. Esimerkiksi kaupungin museon toimipisteissä vierailtiin vuonna 2023 selvästi enemmän kuin vuonna 2022. Vaikka yöpymisten määrä kasvoi vuoden 2023 aikana 11,3 % edelliseen vuoteen verrattuna, ovat yöpymisten määrät edelleen hieman koronapandemiaa edeltänyttä huipputasoa alempana. Tähän vaikuttaa ennen kaikkea geopolitiinen tilanne – venäläiset matkailijat puuttuvat ja yhteydet Aasiasta Helsinkiin ovat pidentyneet. Ilmalan areenan tilanne vaikeuttaa tapahtuma-alan toimintaa.

Matkailun osalta kaupunki on panostanut kestävyiden ja älykkyyden kehittämiseen sekä toimialan keskinäisten verkostojen rakentamiseen. Matkailun kehitys oli vuoden 2023 aikana positiivista. Samaan aikaan Helsingin majoituskapasiteetti on kasvanut, ja alan kilpailukyvyyn vahvistamiseksi tarvitaan kasvavia yöpymismääriä. Tapahtuma-alalla kaupunki edisti muun muassa tapahtumapilotteja Kansalaistorilla ja Kaivo-



18.03.2024

Asia/5

puistossa. Helsingissä järjestettävillä suur tapahtumilla on osaltaan vaikutusta hotellien käyttöasteeseen.

Helsingin vetovoimaa on kehitetty myös panostamalla laajaan kulttuuritarjontaan. Vuonna 2023 järjestettiin Helsinki Biennaali ja tuotettiin Espan lavalla tapahtumia, jotka keräsivät yli 155 000 katsojaa. Hakaniemen halli avautui pitkän remontin jälkeen ja Senaatintorilla toteutettiin Torikortteleiden terassilaajennus.

Helsingistä kehittyi yhä kiinnostavampi kohde kansainvälisille osaajille, yrityksille ja investoinneille

Helsingin kaupunki on luonut aktiivisesti palveluita, jotka edistävät työperusteista maahanmuuttoa Helsinkiin ja auttavat uusia tulijoita asettautumaan kaupunkiin sujuvasti. 78 % Helsingin väestönkasvusta perustui vuonna 2023 nettomaahanmuuttoon (+8520 henkilöä) ja maahanmuuton strateginen merkitys kaupungin kasvun ja elinkeinoelämän menestyksen näkökulmasta kasvaa jatkuvasti. Huolestuttavaa kuitenkin on, että erityisasiantuntijoiden osuus työperusteisesta maahanmuutosta on ollut selvässä laskussa vuonna 2023.

International House Helsinki (IHH) -palvelut kokoavat useita viranomaisten ja neuvontapalveluita samaan toimipisteeseen, mikä sujuvoittaa uusien tulijoiden asettautumista kaupunkiin. Kaupunki on organisoinut puoliso-ohjelman, jonka tarkoitus on vahvistaa kansainvälisten osaajien sitoutumista kaupunkiin tukemalla koko perheen asettautumista ja verkostoitumista. Lisäksi kaupunki huolehtii muun muassa englanninkielisen koulutustarjonnan kehittämisestä.

Helsinki Partners vastaa kansainvälisten investointien houkuttelusta Helsinkiin. Vuonna 2023 Helsinki Partnersin myötävaikutuksella toteutettiin 14 investointiprojektia, joista Helsinkiin syntyi yli 200 työpaikkaa. Vuonna 2023 kaupunki toteutti lisäksi ns. laskeutuvien yritysten palvelua, jonka tavoitteena on houkuttaa kansainvälisiä startup-yrittäjiä ja -tiimejä sijoittamaan toimintonsa Helsinkiin. Palvelu on lähtenyt hyvin liikkeelle ja aktiivinen työ on luonut palvelulle selkeää kysyntää. Vuoden 2023 aikana hankkeen asiakkaat perustivat Helsinkiin 19 yritystä, joiden lasketaan synnyttäneen 63 työpaikkaa.

Helsingissä kehitetään globaalisti merkityksellisiä ongelmia ratkaisevaa liiketoimintaa

Kaupungin elinkeinopoliittiseksi painopisteeksi asettama tavoite ”Helsingissä kehitetään globaalisti merkityksellisiä ongelmia ratkaisevaa liiketoimintaa” on ohjannut erityisesti kaupungin yrityspalveluihin liittyviä painotuksia.



Rakentamisen kiertotalouteen keskittyvässä klusteriohjelmassa on kehitetty kiertotalouden mukaista liiketoimintaa ja uusia innovaatioita. Klusterissa oli vuoden 2023 lopussa noin 150 yritystä ja muuta organisaatiota. Samoin muun kaupungin ylläpitämän kehitys- ja kokeilualusta-toiminnan voidaan katsoa edistävän sellaista liiketoimintaa, joka kohdistuu merkityksellisten ongelmien ratkaisemiseen ja kaupunkilaisten arjen kehittämiseen. Toiminnan teemoja ovat terveys ja hyvinvointi, älyliikenne, rakennettu ympäristö ja oppimiskäytännöt. Toimintaan osallistuneet yritykset arvioivat, että toiminnasta on ollut hyötyä yritysten tuotekehitykselle. Jatkossa huomiota on kuitenkin kiinnitettävä enemmän myös toiminnan välittömien liiketoimintahyötyjen edistämiseen.

Kaupungin ylläpitämät yrityshautomot ovat myös merkityksellisiä ongelmia ratkaiseviin teemoihin: terveysteknologiaan ja koulutusratkaisuihin.

Ydinkeskustan elinvoima vahvistuu

Vuoden 2023 osalta voidaan todeta, että Helsingin ydinkeskustan elinvoima ei ole kehittynyt myönteisesti. Keväällä 2023 toteutetun Helsingin keskustan elinvoimalaskennan mukaan tyhjiä liiketiloja oli 293 kappaletta (noin 9,6 % kaikista liiketiloista). Tyhjien liiketilojen määrä on koko mittaushistorian korkein. Samalla liiketilojen kokonaismäärä keskustassa on myös laskenut.

KTI Kiinteistötieto Oy:n raportin mukaan Helsingin ydinkeskustan toimistotilojen käyttöaste putosi alle 88 % syksyllä 2023. Helsingin ydinkeskustan toimistotiloja pidetään kuitenkin edelleen vetovoimaisina, koska yritysten muutot keskittyvät aiempaa pienempiin, mutta sijainniltaan ja ominaisuuksiltaan laadukkaampiin tiloihin.

Esplanadin kokeilulla ei nähty vuoden 2023 aikana olleen merkittävää vaikutusta alueen elinvoimaisuuteen. Käyntimäärät alueella kasvoivat jonkin verran, mutta toisaalta käyntimäärien kasvu verrokkialueella päärautatieasemalla oli vielä suurempaa. Huomattava osa yritysten kokeilua kohtaan antamasta palautteesta oli kokeilun jatkamista vastaan.

Kaupunki suunnittelee ja toteuttaa toimenpiteitä, jotka voivat kehittää ydinkeskustan elinvoimaisuutta – esimerkiksi toimitilahankkeet, terassiohjelmien päivittäminen, julkisen liikenteen ja kävelyolosuhteiden kehittäminen sekä konversioperiaatteiden päivittäminen. Merkittävä osa kehittämistoiminnasta vaikuttaa ydinkeskustan elinvoimaisuuteen vasta pidemmällä aikajänteellä. Lyhyemmällä tähtäimellä positiivisia vaikutuksia voi olla erityisesti matkailun kasvulla sekä keskustassa ja sen läheisyydessä järjestettävillä tapahtumilla.

Toimivalta



18.03.2024

Asia/5

Hallintosäännön 8 luvun 2 §:n mukaan kaupunginhallituksen elinkeinojaosto päättää elinkeinopolitiikkaa ja kilpailukykyä, työllisyydenhoitoa, maahanmuuttoa, kansainvälisiä asioita ja kaupunkimarkkinointia sekä korkeakoulujen kanssa tehtävää yhteistyötä koskevista periaatteista sekä seuraa niiden toteutumista.

Asiaa esittelevät kokouksessa elinkeinojohtaja Marja-Leena Rinkineva ja johtava asiantuntija Antti Eronen sekä kaupunkiympäristön toimialan, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan edustajat.

Esittelijä

elinkeinojohtaja
Marja-Leena Rinkineva

Lisätiedot

Antti Eronen, johtava asiantuntija, puhelin: 09 310 36159
antti.eronen(a)hel.fi

Liitteet

1 ELPO vuosiraportti 2023

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano